

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 57/2011-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. februára 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. K., P., a A. K., R., zastúpených advokátkou JUDr. B. G., Advokátska kancelária, P., vo veci namietaného porušenia ich základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv zaručených čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Lučenec z 12. mája 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 15/2007 a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 9. septembra 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 196/2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. K. a A. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. decembra 2010 doručená sťažnosť J. K., P., a A. K., R. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu

zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva pokojne užívať majetok zaručeného čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Okresného súdu Lučenec (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 C 15/2007-204 z 12. mája 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 16 Co 196/2010-228 z 9. septembra 2010.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovatelia vystupovali pred okresným súdom v procesnej pozícii navrhovateľov v konaní, ktorého predmetom bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Ako predbežná sa v predmetnom konaní riešila otázka platnosti kúpnej zmluvy, ktorú sťažovatelia 1. júna 2002 uzavreli ako predávajúci. Kupujúci totiž podľa ich názoru dohodnutú kúpnu cenu potom, keď sa stala splatnou, nezaplatil, a preto ako predávajúci následne odstúpili do zmluvy.

Okresný súd najprv vo veci samej rozsudkom č. k. 6 C 15/2007-54 z 26. októbra 2007 určil, že sporné nehnuteľnosti sú v bezpodielovom spoluvlastníctve sťažovateľov. Tento rozsudok krajský súd rozsudkom z 29. apríla 2008 v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Co 77/2008 zmenil tak, že žalobu sťažovateľov zamietol. Na základe dovolania sťažovateľov Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením z 18. júna 2009 v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 247/2008 odvolací rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dôvodom zrušujúceho rozhodnutia bol záver najvyššieho súdu o nedostatočnom dokazovaní skutočností relevantných na jednoznačné určenie splatnosti kúpnej ceny, keďže kúpna zmluva túto otázku explicitne neriešila.

Na základe rozhodnutia dovolacieho súdu krajský súd ako súd odvolací uznesením z 8. septembra 2009 zrušil prvostupňový rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd po doplnení dokazovania dospel k záveru, že posudzovaná kúpna zmluva je platná, pretože splatnosť kúpnej ceny „bola účastníkmi stanovená na okamih vyplatenia nasporenej sumy zo stavebného sporenia...“. Rozsudkom č. k. 6 C 15/2007-204 z 12. mája 2010 tak žalobu sťažovateľov zamietol.

Krajský súd o odvolaní sťažovateľov rozhodol rozsudkom č. k. 16 Co 196/2010-228 z 9. septembra 2010 tak, že prvostupňový rozsudok v merite potvrdil. Dospel k záveru,

že sťažovatelia v odvolacom konaní neuviedli žiadne iné dôkazy okrem tých, ktoré už boli predmetom prvostupňového konania, a preto na podklade uplatňovania zásady formálnej pravdy *„tvrdenie navrhovateľov, že účastníci uzatvorili simulovaný právny úkon, odporuje výsledkom vykonaného dokazovania“*.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovatelia poukázali na doplnenie dokazovania okresným súdom po vrátení veci na ďalšie konanie, v rámci ktorého svedkyňa JUDr. E. M. *„vypovedala o skutočnej vôli účastníkov, ktorá smerovala k uzatvoreniu darovacej zmluvy, pričom formálne bola uzatvorená kúpna zmluva, len za účelom poskytnutia prostriedkov zo stavebného sporenia. Došlo teda jednoznačne k nezhode vôle a prejavu účastníkov konania, darovacia zmluva je neplatná pre nedostatok formy, kúpna zmluva pre nezhodu vôle a prejavu účastníkov. Čo sa týka splatnosti kúpnej ceny, JUDr. M. uviedla, že do zmluvy uvádzala len dojednanie účastníkov z akých prostriedkov bude kúpna cena vyplatená, nie však jej splatnosť, nakoľko v skutočnosti žalobcovia chceli synovi nehnuteľnosť darovať a formálna kúpna zmluva sa uzatvorila len za účelom poskytnutia stavebného úveru.“*

Podľa sťažovateľov napriek uvedeným zisteniam okresný súd *„vyjadril právny názor, podľa ktorého si účastníci dojednali splatnosť kúpnej ceny na okamih vyplatenia nasporenej sumy zo stavebného sporenia...“*. Preto *„oba súdy nerešpektovali záväzný právny názor dovolacieho súdu, podľa ktorého mali preskúmať dojednanie účastníkov o splatnosti kúpnej ceny. Preskúmať skutočnú vôľu účastníkov aj v nadväznosti na účel právneho úkonu“*. Napokon sťažovatelia uviedli, že *„sa ani jeden súd nevysporiadal s nedostatkom vôle účastníkov uzatvoriť kúpnu zmluvu a absenciou písomnej formy darovacej zmluvy, ktorú v skutočnosti chceli uzatvoriť, čo spôsobuje neplatnosť právnych úkonov, na ktorý musí súd prihliadať ex offo, čo bolo namietané aj v odvolaní proti prvostupňovému rozsudku.*

Oba rozsudky sa teda nielen odchýlili od záväzného právneho názoru dovolacieho súdu, ale spočívajú aj na nesprávnom právnom posúdení veci.“

Sťažovatelia uviedli, že rozsudok krajského súdu z 9. septembra 2010 napadli dovolaním, ktoré založili na dôvode podľa § 238 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky

súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), teda na tvrdenom odchylení sa odvolacieho súdu od záväzného právneho názoru najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

Sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd v náleze vyslovil:

„1./ Okresný súd Lučenec rozsudkom 6C 15/2007 – 204 zo dňa 12.5.2010, Krajský súd Banská Bystrica rozsudkom 16 Co 196/2010 – 228 zo dňa 9.9.2010 porušili základné právo sťažovateľov na ochranu majetku a prerokovanie veci spravodlivo.

2./ Rozsudok Okresného súdu Lučenec 6C 15/2007 – 204 zo dňa 12.5.2010, rozsudok Krajského súdu Banská Bystrica 16 Co 196/2010 – 228 zo dňa 9.9.2010 sa zrušujú a Okresnému súdu Lučenec sa prikazuje vo veci znovu konať.

3./ Odkladá sa vykonateľnosť rozsudku Okresného súdu Lučenec 6C 15/200 – 204 zo dňa 12.5.2010.

4./ Súčasne ako právna zástupkyňa sťažovateľov uplatňujem trovy konania spočívajúce v trovách právneho zastúpenia za dva úkony právnych služieb : prevzatie a príprava včítane porady s klientom 253,94.- Eur; dovolanie – 253,94.- Eur a 2 x, 7,21.- Eur, ktoré žiadam zaslať na účet JUDr. B. G.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia v sťažnostnom petite nesformulovali jednoznačne, ktoré základné práva zaručené ústavou, prípadne ktoré iné práva zaručené dohovorom mali byť podľa ich názoru oboma napadnutými rozsudkami porušené. Ústavný súd však nepristúpil k výzve na doplnenie sťažnosti, pretože z obsahu odôvodnenia sťažnosti vyplýva, porušenie ktorých základných práv sťažovatelia navrhujú vysloviť (základné práva zaručené čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručené čl. 6

ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu). Druhým dôvodom, pre ktorý ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľov na doplnenie sťažnosti, bolo i samotné rozhodnutie v rámci jej predbežného prerokovania.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. Vo vzťahu k rozsudku okresného súdu z 12. mája 2010 ústavný súd uvádza, že ide o rozhodnutie súdu prvého stupňa, ktoré je napadnuteľné odvolaním ako riadnym opravným prostriedkom. Z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu, ktorý túto vylučuje vtedy, ak ochranu právam sťažovateľa poskytuje „iný súd“. Sťažovateľmi označeným právam poskytoval v okolnostiach posudzovaného prípadu ochranu krajský súd v konaní o ich odvolaní proti rozsudku okresného súdu, preto ústavný súd nemá dostatok právomoci na prerokovanie sťažnosti v tejto jej časti.

2. K časti sťažnosti namietajúcej porušenie základných práv sťažovateľov rozsudkom krajského súdu ako súdu odvolacieho ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné zdôrazniť, že sťažnostné námietky sťažovatelia koncentrovali do dvoch okruhov. V prvom rade je to nerešpektovanie právneho názoru najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho a následne aj nesprávne právne posúdenie veci.

Podľa § 238 ods. 2 OSP dovolanie je prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci.

Podľa § 241 ods. 2 písm. c) OSP dovolanie možno okrem iného odôvodniť len tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Samotní sťažovatelia v odôvodnení svojej sťažnosti uviedli, že odvolací rozsudok krajského súdu z 9. septembra 2010 napadli dovolaním, z obsahu ktorého jednoznačne vyplýva (jeho fotokópiu sťažovatelia priložili k sťažnosti), že v ňom ako dôvod prípustnosti dovolania uvádzajú nerešpektovanie právneho názoru dovolacieho súdu a ako dovolací dôvod nesprávne právne posúdenie veci. Ústavný súd na okresnom súde zistil, že dovolanie mu bolo doručené 8. decembra 2010 a zatiaľ o ňom nie je právoplatne rozhodnuté.

Aj k tejto časti sťažnosti ústavný súd akcentuje princíp subsidiarity ako jedného zo základných pojmových znakov právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že ochranu pred ústavným súdom nemožno využiť súčasne alebo pred inými prostriedkami nápravy, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, ale že sťažnosť je prípustná iba vtedy, ak napriek vyčerpaniu všetkých prípustných právnych možností nápravy naďalej dochádza k porušovaniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 21/02).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého vyčerpanie všetkých opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných právnych predpisov, neznamená samotné podanie oprávnenou osobou, ale až rozhodnutie o ňom príslušným orgánom (IV. ÚS 177/05).

Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok podaný z dôvodu uvedeného v § 238 ods. 2 OSP možno považovať za účinný právny prostriedok nápravy porušenia sťažovateľmi označených základných práv. Táto okolnosť vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv, ak je

zrejme, že sťažovatelia svoje námietky uplatnili v sťažnosti podanej ústavnému súdu, ako aj v dovolaní podanom najvyššiemu súdu, pričom v čase rozhodovania ústavného súdu nie je dovolacie konanie skončené. Preto musela byť sťažnosť odmietnutá pre jej predčasnosť, keďže o ochrane označených práv, ktorých porušenie sťažovatelia namietajú, bude vo vzťahu ku krajskému súdu rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací. Súbežné podanie dovolania a sťažnosti na ústavnom súde navodzuje situáciu, keď uvedený princíp subsidiarity síce vylučuje právomoc ústavného súdu, ale iba v čase do rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní. Tejto situácii zodpovedá aplikácia § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje.

Ústavný súd preto zaujal názor (podobne napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09), že v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd sa však v daných okolnostiach musel zaoberať aj úvahou, aké dôsledky bude mať pre sťažovateľov prípadné posúdenie dovolania najvyšším súdom ako dovolania neprípustného. Pre tento prípad ústavný súd, majúci na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, konštatuje, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní, bude sťažovateľom lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99 a jeho body 51, 53, 54).

A contrario potom platí, že v prípade vecného posúdenia a rozhodnutia najvyšším súdom o dovolaní budú mať sťažovatelia k dispozícii už iba podanie sťažnosti ústavnému súdu týkajúcej sa tohto rozhodnutia za obvyklých podmienok.

Vzhľadom na tieto skutočnosti sa ústavný súd podanou sťažnosťou v časti namietajúcej porušenie základných práv sťažovateľov rozsudkom krajského súdu č. k. 16 Co 196/2010-228 z 9. septembra 2010 meritórne nezaoberal, ale podľa zásady rationae temporis ju odmietol ako neprípustnú pre predčasnosť podľa § 53 ods. 1 v spojení s § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže ústavný súd predbežne prerokúvanú sťažnosť odmietol ako celok, nezaoberal sa už ďalšími požiadavkami sťažovateľov vznesenými v sťažnostnom petite (návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku okresného súdu, návrh na priznanie náhrady trov právneho zastúpenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. februára 2011